

Kukorelly Endre

SZERETET, HALÁL ÉS SZERENCSE

EGY ÚRILÁNY

*„Az Úr, akié a jóshely Delphoiban, nem mond ki semmit,
nem rejt el semmit, hanem jelez.” (Hérakleitosz)*

Szeretet, Halál és Szerencse alakítják a színdarab kórusát.

(1936. 1964. 1989. 2021.) Vágyni valamire. Vágy, vágyakozni, ez nem épp a Nyuszi. Ha mondanád neki azt a szót, hogy *vágyakozás*, olyan képet váгна, mint aki nem pontosan ért valamit. Nem akarja érteni. Mintha egy meglehetősen undorító dolgot látott volna. Gyorsan megéri, amit kell, de ahhoz nem ragaszkodik, hogy bármit pontosan értsen. Igazából úgy különösképp semmihez se ragaszkodik. Most jól van.

Most meg kell csinálnia valamit.

Most aludni fog.

Most valamelyik gyerekkel van valami.

Mindig van valami valamelyik gyerekkel.

Ha butaságokat beszélnek körülötte, becsukja a fülét. Nem sóhajtozik, tudomásul veszi, ahogy alakulnak a dolgai, rágyújt egy Sellőre, nyugodtan áll a sorban a közértben, szidja magában a komcsikat, a vasárnapi ebédet főzi. Nem szívesen főz. Nem igazán fáradt. Nem beteg. Soha nem beteg. Egyszer eltörte a bal karját teniszezés közben, akkor nagyon beteg volt attól, hogy beteg.

(1936.) Az anyja megtanítja horgolni Nyuszit. Kötni, hímezni. Nyuszinak ehhez semmi kedve. Köt sálát, ronda lesz. Belekomponál egy érdekes görbületet a sálba, nincs kedve visszafejteni. Végül is az ember mindenhol görbül vagy tekereg. Rondán szép. Addig-addig, amíg egyszer csak egészen megjött hozzá a kedve!

(1936.) Ha elcsúszol a salakpályán, plezúr lesz a térdeden. Oldalt a combodról, a vádlidról. Nyuszi a teniszlabda után csúszik, visszakanyarítja.

A fiú, akivel játszik, csak nézi, ahogy a labda a Nyuszi ütőjéről valahogy mégis átkerül a hálón, meg se próbálja befutni. Mosolyog. Bosszankodik. Látja, ahogy a partnere lábát alaposan felhorzsolja a salak. Jó, állapítja meg.

Így. Az egész.

Minden.

A csúszás és a láb.

Az élet.

(1936.) Jó, de kik a zsidók. Nyuszinak akkor jut eszébe, hogy nem tudja, mi az, hogy zsidó, amikor már tudni vél ezt-azt. Otthon hallja eleget, de hogy mi az, amit hall, azt nem tudja. Valahogy a padszomszédjától se tud meg semmit, pedig tőle is hallja eleget, amikor az magáról beszél, márpedig gyakorlatilag csak magáról beszél.

(2000.) Ülök az asztalnál, mondja Nyuszi, és a kávéfőzővel zörög, valami kerthelyiség, kovácsoltvas asztal, ha megérinted, a legnagyobb kánikulában is jéghideg. És jön a Bandi, mondja. De hát már meghalt, nem? Nézem, néz engem, körülsétálja az asztalt, megáll. Kitakarja a napot, hogy jobban lássam. Jól látom, nem kell jobban látnom. Felállok. Állok előtte, de sokkal magasabb, mint a...

Abbahagyja.

Sokkal! Két méter! Három méter magas, és így már nem ő, egyáltalán nem ő, még csak nem is hasonlít rá. Akkor visszaülök, és megint azt látom, hogy de, igen, ez a Bandi. Árnyékot vetett az asztalra. Ezt álmodtam. Nincs itthon tejszín a kávéhoz. Le kell mennem tejszínért. Meg hozzak még valamit? Semmi sincs itthon! Krumpli van? Krumpli sincs!

(1930. 1956. 2000.) Nyuszi Pesten lakik. Huszonötéves kora óta, mert előtte Budán lakott. Akkoriban *kirándult* Pestre, de csak néha, mert a villamosjegy drága volt, a hidak meg hosszúak. Gyerekkorában Zánkán nyaralt az anyjával meg a nővérével, aztán *később*, már jócskán kitört a kommunizmus, Rákosi volt az elvtárs, a férjével vásároltak egy kiskertet Szentendre közelében, és építtettek rá házat, betonból. Nyáron, hétvégeken itt volt a család. Nyuszi nem szeret Pesten lakni. Különösképp nem szereti a kertet se, egyáltalán nincs oda érte. Budán szeret. Budáért sincs oda meg vissza, az csak nyilvánvaló a számára. Buda, kész, evidens, miért, mi lenne más? A háború után Budáról Pestre költöztek, ahhoz sosem szokott hozzá. '56-ban

nem mentek el. Ő ment volna, a férje nem, az utolsó pillanatban dönt el, hogy mégsem.

Nem.

A gyerekek már be voltak készítve, becsomagolták őket egy nagy kosárba.

Maradnak.

A gyerekeket kicsomagolják.

Végül is minden az utolsó pillanatban kezd dőlni.

Nyuszi csak akkor megy át Budára, ha feltétlenül muszáj. Intézni valamit, ilyesmi. De nemigen kell, mi a fenét lehetne ott intézgetni?

(1964.) Szerencse, mondja Miki, és felrobban mérgében. Mázli! Vörös a feje. Lebassza a kártyát az asztalra, nézi a plafont. Nyuszi hová néz? Nyuszi férje nincs a szobában, most ő volt az asztal. Kuss legyen, förmed a férjére Loli. Semmi vész, Lolcsi, mondja neki Nyuszi, de azt *azért* mégsem mondja, hogy mennyire unja ezeket a hülye bridzspartikat. Kati elnéz, mintha nem hallaná ezt az egészet. Főleg a hülye sógorát.

(1942.) Van egy jókora, háncsfedelű doboz, abban tartja a leveleit. Csupa szerelmeslevél, a zöme szörnyű. Igazából mind szörnyű, csupa hülyeség meg laposság. Akik írták, nem szörnyűek, egyik sem, csak amit írnak, az. Ízlés sehol, hülyeség, butaság és így tovább. De akkor miért teszi bele ezt a sok butaságot egy háncsfedelű dobozba? Nyuszi tud bosszankodni, és mintha azt is tudná, hogyan kell kezelnie, amin már kibosszankodta magát. Nyuszi minden borítékon Úrleány, ez idáig rendben van, de aztán jön a töltelék.

(1930.) Zsömle, két szelet parizer. Egy vagy kettő. Nem kell vaj, két szelet vastagon vágott parizer, és kész. Megeszi az első óra utáni szünetben, mert *látja*, hogy túl sovány. *Látja*, nem vak. Gebe vagy, lányom, közli vele az apja a vasárnapi ebéd alatt, amitől Nyuszinak végképp elmegy a kedve attól, hogy egy falatot is lenyeljen. Délután, mikor mindenki alszik, kimegy a konyhába, és megesszik egy adag maradék rántott húst. És megnézi a tükrében, hogy hízott-e.

(1930.) Horthy Miklós út. Nagykendős parasztasszony igyekszik ijedt képpel a fal mellett, cselédlányok egymásba karolva, komor úrinő mogorva úriemberbe karolva. Öreg zsidó egy hatalmas, aranykeretes festményt cipel.

Leteszi, mert nehéz. Két profifú röhög valamin. Nyuszi megy haza. Lassan. Nézelődik. Tetszik neki. Nem pont az, amit épp lát, hanem az egész.

(2021. 1930. 1956.) Cselédlépcső. Van a lépcsőház lifttel, a folyosó végén pedig, hátul, a hátsó lépcső. Még egyszer ott lemegyek, határozza el Nyuszi. 98 éves. A pincebejáratig. A pincébe nem. A hátsó lépcső végénél – vagy az eleje, ahogy vesszük –, az udvar sarkáról nyílik a pincelejárát. Nyuszi lemegy a cselédlépcsőn. Óvatosan. Keskeny lépcsőfokok, mindenhol szemét, rozsdás a korlát. A lépcsőfordulóknál a valamikori cselédvécék, ma suffinak használják, akik használják. Emlékszik rá, ahogy először megy lefelé a cselédlépcsőn. Egyedül. És arra gondol, hogy csak meg ne lássák.

És hogy ez miért *keskeny*. A cselédek keskenyek?

Julcsi nem keskeny, gondolja.

Én sokkal keskenyebb vagyok a Julcsinál.

És jobban itt rozsdásodik a vas?

De szerencsére nem látták meg. Legalábbis *most* nem emlékszik arra, hogy *akkor* meglátták volna. Akkor és most. Kilencven év.

(1936.) Jó, jó. Ül a padban, nézi a többieket. Ezek a lányok. Ezek a kis nők. Ő is már kis nő, nyilván, egyidős ezzel is, azzal is. Nyuszi nézi az osztálytársait, ahogy *vannak*. Mozog, leül, megfordul, kimegy az ajtón, bejön az ajtón, nevet valamin, belekarol a másikba. Így kell nevetni, gondolja, így kellene belekarolnia ebbe vagy abba, aha, gondolja, és érzi, hogy felfordul a gyomra. Vagy csak éhes? Vagy túl sokat evett reggelire? De hát nem is reggelizett, csak egy pohár hideg tejet ivott! Nem kellett volna az a tej?

(1936.) Nyuszi nem fázik. Rövid bundácska, mínusz tíz van, a bunda prémes, rocsog a hó a csizmája alatt. Vidám volna? Megy lendületesen, nem néz senkire. Nem csúszkál. Nem *hiszi*, hogy vidám volna. Nem *emlékszik rá*, hogy szomorkodott volna valaha.

(1936. 2021.) Halál, igen. És nem. Nyuszi nem foglalkozik ilyesmivel. Tizenhét évesen sem, kilencvenhét évesen sem, a más halálával sem, a magáéval sem. Nem fél? Meghal az apja. A férje, az anyja. A gyerekek még nem. Majd. *Ugyan*, mondja, de ebből nem derül ki semmi. Mi ugyan? Ha előhozod *a halált*, csak viccel. Hu-hu, mondja, húha, mintha nevetne is, legyint, csinálja tovább, amit épp csinál. Nem gondol rá?

Nem gondol *bele*?

Kisfiam, mondja a kisfiának, kisfiam, csináld a dolgodat! Ne ilyen hülyeségekkel foglalkozzatok. De hát csak ő van ott, meg a kisfia van ott, és akkor mi az, hogy *foglalkozzatok!*

(1930.) Szeretet. Ezen Nyuszi mélázgat. Mert ezt meg őt szereti, Wagnert szeret hallgatni, sört szeret inni, az apját szereti, nem mindig, de legtöbbször. Általában nem szeret. Általánosságban. A prédikációtól elalszik. Tud nyitott szemmel aludni. Szerelem, ú-ú, borzasztó. Még csak belegondolni is. Hülye könyvek tele vanna szerelemmel, ártatlanul pislogó lányok szerelmek nem tudni, mi módon pislogó fiúkba, és viszont, ez Nyuszit kicsit undorítja.

(1930.) A papucs ronda.

Csakis ronda papucsok léteznek, a csini papucs a legcsúnyább.

A papucs gusztustalan. Nyuszi undorodik a papucsoktól.

Belelépni egy *vadidegen* papucsba!

Összemegy a lábfejed, csak hogy ne érjen hozzá.

Nyuszi, az egész család vendégségbe megy, és itt az a szokás, állapítja meg, hogy le kell venni a cipőt, mindenki kap egy papucsot *addig*. Amíg vendégségben muszáj tartózkodni. Nyuszi utál vendégségbe menni, mert ott ismeretlen emberekkel kell valahogy beszélgetni, vagy jól ismert emberekkel, ami sokkal rosszabb. Az halál. Unja őket, nagyjából az összeset. Nem tudja a nevüket. Buta néni, még butább néni, sötét bácsi, taknyos gyerekek. Nézi a papucsokat, de csak távolról, amilyen távolról lehet idegen papucsokat nézni. Figyeli, ahogy a nővére minden teketória nélkül belebújik az egyikbe.

Az apja is, az anyja is.

Te jóég, és most ő!?

A papucs olyan nem lehet eldönteni, milyen. Szürke. Szürkésbüdös. Nem érzi a szagot, de látni lehet a szagot.

(1942.) Néhány szó, amelyektől Nyuszi, ha meghallja, elfordul. Amelyek Nyuszit elfordítják tőled. Amelyektől viszolyog. Amelyeket nem hall meg. Tehát: eszme.

Halál.

Ez eddig csak két szó. Valóság. Ez három.

Halál.

A halál egy döglött ló, amit meg kellett kerülniük a Horthy Miklós úton, amikor az ostrom alatt, két hosszú géppuskasorozat szünetében a házuk kapujától átszaladtak Loncival a másik oldalra, hogy megnézzék, maradt-e még valami enivaló vagy ital a Hadik kávéház pincéjében. Furán állnak a levegőben a ló lábai, mintha döglötten is vágtazna. Ez a halál. De mi Isten?

Isten az, hogy istenem-istenem, ami rohanás közben forgott a fejében?

(1936.) Tyúkok, kakas. Tehén. Basznak a kutyák, a macskák varnyognak. Leszakadt a harang, elfáradtak a tartókötelek, majdnem összelapította a sekrestyést. Nyuszi nem tudja, hogy miért van itt. Fekszik, behunyja a szemét.

Nyár eleje, kora este. Julcsa meggyűjtja a petróleumlámpát.

A lámpa körül hemzseg mindenféle éjjeli lepke.

Miért nincs otthon Nyuszi?

Minek van Zánkán? Minek van Zánka?

Talál egy könyvet az anyja fiókjában, a címe *Nana*. Véletlenül nyitva maradt a fiók, az anyja benne felejtette a kulcsot. A könyv alatt van egy revolver. Kiveszi a könyvet, óvatosan leemeli a revolverről, hátát az ajtónak támasztja, hogy Julcsi rá ne tudjon nyitni, így olvas. Jó, de miért kell itt lenni?